

INSTRUKTIONER TILL PRÖVNING AV BARNETS BÄSTA BARNRÄTTSBASERADE BESLUTSUNDERLAG

Detta är ett stödmaterial för att underlätta framtagandet av barnrättsbaserade beslutsunderlag. Region Kronoberg har tre olika nivåer på prövningar av barnets bästa som sammanfattas i barnrättsbaserade beslutsunderlag:

- En enkel prövning av barnets bästa
- **En prövning av barnets bästa**
- En fördjupad prövning av barnets bästa

Utöver detta finns det även en mall med tillhörande instruktioner för barnrättsbaserade remissvar.

Denna instruktion handlar om en prövning av barnets bästa som görs då ett ärende har stor påverkan på ett eller flera barn. Syftet är att så sakligt som möjligt klargöra vad som är barnets bästa kopplat till en specifik kontext. En prövning av barnets bästa kan stå för sig själv samt vara ett av flera underlag i en större utredning.

Ansvarig tjänsteperson, eventuellt med stöd från kollegor, genomför prövningen av barnets bästa med hjälp av formuläret ”Barnrättsbaserade beslutsunderlag – Prövning av barnets bästa”.

Slutsatser och barnrättsliga rekommendationer i dokumentet vägs av beslutsfattare gentemot andra relevanta perspektiv (lagkrav, andra rättighetsbärare, ekonomi, verksamhetsperspektiv, intressekonflikter, politiska mål m.m.) och avgör om beslut kan fattas i enlighet med barnets bästa eller om det finns andra legitima, proportionerliga och viktiga skäl som väger tyngre.

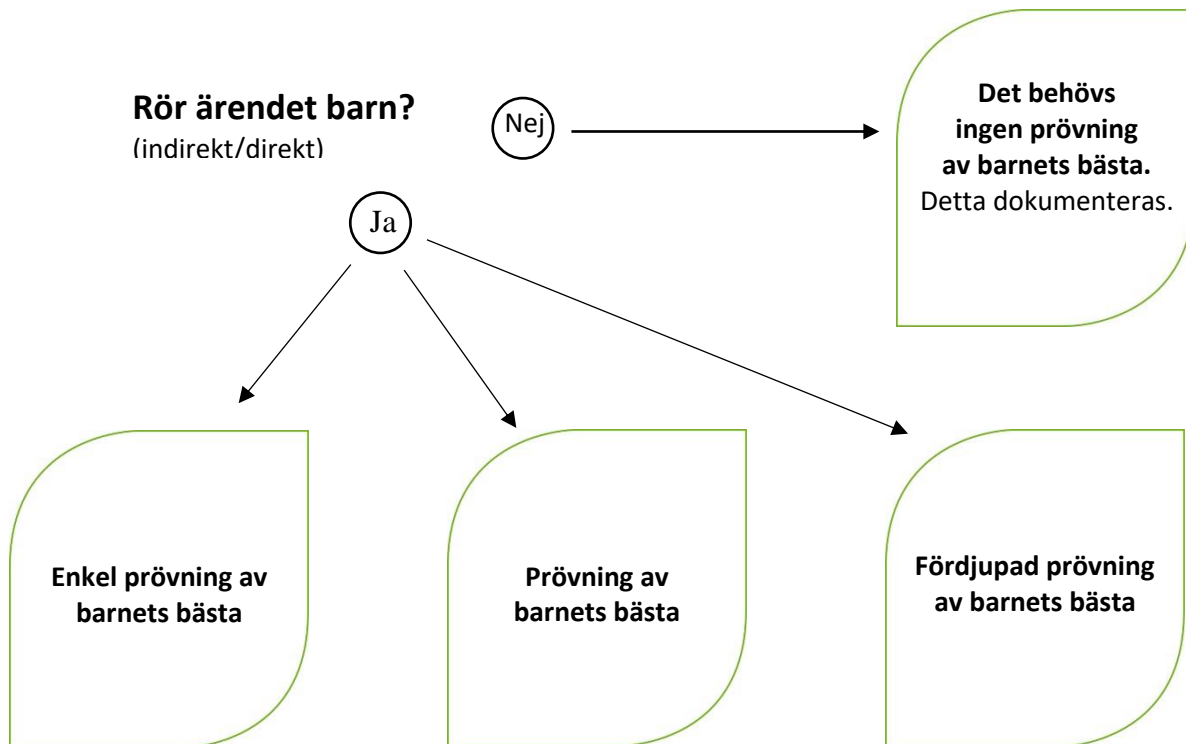
Om barnets bästa inte får företräde ska detta motiveras av beslutsfattaren. Kompenserande åtgärder kan övervägas för att beslutet ändå ska bli så bra som möjligt för barn.

För att öka kunskapen om barnets rättigheter inom de verksamheter som ska göra barnrättsbaserade beslutsunderlag finns det ett kortfattat stödmaterial som beskriver Barnrättsperspektiv inom Region Kronobergs olika verksamheter på [vårdgivarwebben](#). Här laddar vi även ner blanketterna för barnrättsbaserade beslutsunderlag.

Innehåll

1 Inledande uppgifter om ärendet.....	3
2 Rätt till likvärdiga villkor, jämlikhet och förbud mot diskriminering	3
3 Barnets bästa	4
4 Goda förutsättningar för en optimal utveckling.....	5
5 Rätt till delaktighet	6
6 Andra rättigheter som berörs	7
7 Avslutande slutsatser och rekommendationer	8
8 För mer information	9
9 Fördjupningsmaterial.....	9

Barnrättsbaserade beslut i Region Kronoberg

När ärendet uppenbart är för/emot barnets bästa eller endast till liten del rör barn.

- Bedömningen om ärendet är förenligt med barnets bästa görs av tjänsteperson.
- Bedömningen av barnets bästa görs genom blanketten "Barnrättsbaserat beslutsunderlag enkel prövning".
- Beslutsfattare (ledning/förtroendevalda) väger barnets bästa vid beslut.

De flesta ärenden behöver en prövning av barnets bästa på denna nivå.

- Bedömningen genomförs av tjänsteperson (ev. med stöd från kollegor).
- Bedömningen av barnets bästa görs genom blanketten "Barnrättsbaserat beslutsunderlag".
- Slutsatser och rekommendationer lyfter fram det som bedöms vara barnets bästa i ärendet.
- Beslutsfattare (ledning/förtroendevalda) väger slutsatser och rekommendationer om barnets bästa gentemot andra perspektiv (lagkrav, andra rättighetsbärare, ekonomi, verksamhetsperspektiv, intressekonflikter, politiska mål) och avgör hur tungt barnets bästa kan väga vid beslut.
- Om barnets bästa inte väger tyngst ska det motiveras. Kompenserande åtgärder kan övervägas.

När barnets bästa behöver utredas och ställas gentemot andra viktiga perspektiv.

- Bedömningen genomförs av tjänsteperson (ev. med stöd från kollegor).
- Bedömningen av barnets bästa görs genom blanketten "Barnrättsbaserat beslutsunderlag".
- Det som bedöms vara barnets bästa vägs gentemot andra perspektiv (lagkrav, andra rättighetsbärare, ekonomi, verksamhetsperspektiv, intressekonflikter, politiska mål etc.)
- Slutsatser och rekommendationer lyfter fram det som bedöms vara barnets bästa i ärendet.
- Beslutsfattare (ledning/förtroendevalda) utgår från slutsatserna för hur tungt barnets bästa bör väga vid beslut.
- Om barnets bästa inte väger tyngst ska det motiveras. Kompenserande åtgärder kan övervägas.

1 Inledande uppgifter om ärendet

De inledande uppgifterna om ärendet är samma för alla barnrättsbaserade beslutsunderlag:

- Skriv i datum när dokumentet är färdigt om det inte kommer automatiskt i blanketten.
- Ange ärendenamn och även om det finns ett ärendenummer
- Ange vem som har varit ansvarig för att ta fram underlaget, med namn, titel och verksamhet.
- Definiera vilka barn som berörs. Det kan t.ex. vara:
 - Barn i alla åldrar upp till 18 år
 - Barn utifrån könstillhörighet
 - Alla barn i hela länet
 - Barn i en viss ålder
 - Alla barn i ett visst geografiskt område
 - Barn utifrån etnicitet
 - Barn med psykisk ohälsa / kronisk sjukdom / funktionsnedsättning
 - Barn med ett specifikt riskbeteende (självskadebeteende, missbruk, brottslighet etc.)

2 Rätt till likvärdiga villkor, jämlikhet och förbud mot diskriminering

Rätt till likvärdiga villkor, jämlikhet och förbud mot diskriminering (artikel 2)						
Bidar ärendet till likvärdiga förutsättningar för alla barn?	Ja	Delvis	Nej	Vet inte	Inte relevant	Kommentarer
Oavsett ålder						(spädbarn, barn, tonåringar)
Oavsett kön						(flickor och pojkar)
Oavsett könsidentitet/könsuttryck						(identifierar och uttrycker sig som hon/han/hen)
Oavsett sexuell läggning						(attraheras av samma, motsatt, båda eller inga kön)
Oavsett funktionsnedsättning						(fysisk/psykisk funktionsnedsättning i alla dess former)
Oavsett etnicitet, hudfärg och språk						
Oavsett religion eller politisk åskådning						
Oavsett socioekonomisk bakgrund						
Oavsett bostadsort/postnummer						(ges alla barn i kommunen/länet samma förutsättningar?)
Eventuella kommentarer:						

Här tar vi ställning till om ärendet bidrar till likvärdiga villkor, jämlikhet och förbud mot diskriminering. Vi bedömer om ärendet kommer alla berörda barn till godo. Det handlar om likvärdiga villkor utan diskriminering för alla barn, oavsett ålder, kön, könsidentitet/könsuttryck, sexuell läggning, funktionsnedsättning, etnicitet, hudfärg, språk, religion eller politisk åskådning, men även utifrån socioekonomisk bakgrund och bostadsort/postnummer.

Kryssa i om ärendet bidrar till likvärdiga förutsättningar för alla barn genom att välja mellan ja/delvis/nej/vet inte/inte relevant.

Det finns utrymme att kommentera i fältet till höger utifrån de olika diskrimineringsgrunderna, samt nedtill för en samlad kommentar kring likvärdiga förutsättningar, jämlikhet och förbud mot diskriminering.

En del av analysen kan resonera kring om ärendet är bra för *alla* barn, eller om det finns enstaka barn/grupper av barn som inte kan ta del av det som ärendet handlar om på samma sätt som andra barn, eller om vissa barn gynnas på andra barns bekostnad.

För att förtydliga kan denna del avslutas exempelvis med något av följande alternativ, anpassat utifrån innehållet i analysen:

En bedömning görs att ärendet innebär ...

- a) ...likvärdiga villkor för alla barn i Kronoberg/alla berörda barn. Det finns inget i analysen som tyder på att barn kommer att diskrimineras på något sätt, eller att några barn gynnas på andra barns bekostnad.*
- b) ... att majoriteten av barn i Kronoberg gynnas. Det kan dock finnas en risk att (nämn berörd grupp barn, t.ex. i viss ort, med funktionsnedsättning, ålder etc.) inte i samma utsträckning som andra barn kan tillgodogöra sig (det ärendet handlar om).*
- c) ... att det kan uppstå ojämlika förutsättningar/diskriminering av (nämn berörd grupp barn, t.ex. i viss ort, med funktionsnedsättning, ålder etc.) på grund av (förklara anledning)*
- d) ... inga barn diskrimineras. Detta förutsätter dock att hänsyn tas till (nämn berörd grupp barn, t.ex. barn till utsatta EU-migranter, barn i vissa socioekonomiska grupper etc.) så att deras rätt att inte diskrimineras respekteras fullt ut.*

3 Barnets bästa

Barnets bästa (art. 3)
Vilka lagar och nationella styrdokument är relevanta i ärendet? Vad är bäst för barn enligt forskning och evidens, praxis i andra regioner, vår egen beprövade erfarenhet, samt på kort och lång sikt?
Relevanta lagkrav
Nationella styrdokument
Forskning och evidens
Praxis i andra regioner
Vår beprövade erfarenhet
Barnets bästa på kort och lång sikt

Barnets bästa ska alltid beaktas, bedömas och väga tungt. Här handlar det om att beskriva vad vi har kommit fram till är barnens bästa. Så långt det är möjligt ska barnets bästa vara vägledande för ärendet. De delar som ingår i en bedömning av barnets bästa framkommer när vi ställer oss följande frågor som ska besvaras i detta avsnitt:

1. Vilka lagkrav ska vi förhålla oss till? Vilka artiklar i barnkonventionen är relevanta?
2. Vilka nationella styrdokument och riktlinjer ska vi förhålla oss till?
3. Vad säger forskning och evidens är barnets bästa?
4. Hur ser praxis i andra regioner ut?
5. Vad säger vår egen beprövade erfarenhet är barnets bästa? Finns det regionala styrdokument att förhålla oss till?

6. Vad anser barnets/barnens sociala nätverk (t.ex. vårdnadshavare, intresseföreningar) är barnets bästa? (Barnets/barnens egna åsikter redovisas i nästa stycke.)
7. Vad är barnets bästa på kort och lång sikt?

Redovisa kortfattat under varje fråga i beslutsunderlaget och se till att hela tiden säkerställa att informationen är relevant utifrån ärendet. Det handlar inte om långa utläggningar utan om kortfattade summeringar av relevant information.

4 Goda förutsättningar för en optimal utveckling

Rätt till goda förutsättningar för en optimal utveckling (art. 6, 19 och 24)						
Hur bidrar ärendet till barns rätt till liv och överlevnad, samt goda förutsättningar för en optimal utveckling? Har ärendet negativ påverkan på (vissa) barns liv, överlevnad samt goda förutsättningar för en optimal utveckling?						
	Ja	Delvis	Nej	Vet inte	Inte relevant	Kommentarer
Rätt till liv och överlevnad						
Goda förutsättningar för optimal utveckling						
Rätt till bästa uppnåeliga hälsa						
Skydd mot att fara illa						

Här handlar det om att beskriva hur ärendet kan påverka barnets/barnens rätt till liv och goda förutsättningar för en optimal utveckling samt rätt till bästa uppnåeliga hälsa och skydd mot att fara illa.

Goda förutsättningar för barnets optimala utveckling kan utmanas av sjukdom, ohälsa, funktionsnedsättning, levnadsförhållanden, levnadsvanor, försummelse och vanvård, våld och övergrepp, samt negativ social kontroll som påverkar barnets/barnens livsutrymme. Det kan även handla om en barnanpassad, sund och trygg inom- och utomhusmiljö samt samhällsplanering med barnperspektiv.

Kryssa i om ärendet är förenligt med rätten till goda förutsättningar för en optimal utveckling genom att välja mellan ja/delvis/nej/vet inte/inte relevant.

Det finns utrymme att kommentera i fältet till höger för varje område, samt nedtill för en samlad kommentar kring hur ärendet relaterar till barnets bästa.

För att förtydliga kan stycket exempelvis avslutas med något av följande alternativ, anpassat utifrån innehållet i analysen:

- a) Ärendet bedöms bidra till goda förutsättningar för barnets/barns optimala utveckling genom att (beskriv varför det är positiv påverkan). Analysen har inte visat på någon negativ påverkan på barnets/barns utveckling.
- b) Ärendet bedöms ha en viss positiv påverkan på barnets/barnens förutsättningar för en optimal utveckling genom att (beskriv varför det endast är viss positiv påverkan). Samtidigt finns det risk för att ärendet kan få en [långsiktig?] negativ påverkan på barnets/ [vissa?] barns utveckling genom att (beskriv varför det kan antas bli en negativ påverkan).
- c) Ärendet bedöms bidra negativt till barnets rätt till goda förutsättningar för en optimal utveckling genom att (beskriv varför det är en negativ påverkan.)

5 Rätt till delaktighet

Rätt till delaktighet och inflytande (art. 12)

Vad behöver vi förstå ur barnets perspektiv i ärendet?

Här definierar vi vad det är specifikt som är viktigt att få belyst ur barnets perspektiv.

Notera att vi ska definiera dessa frågor oavsett om vi har ställt frågor till barn eller ej.

Börja med att se om det finns relevanta åsikter att inhämta från något av de [kunskapsunderlag](#) som redan har inhämtat barns åsikter. Om barns åsikter saknas i dessa dokument kan vi överväga om vi ska inhämta barns åsikter i ärendet.

Förslag på formulering:

Eftersom ärendet rör (nämnen ämnet) är det viktigt att förstå hur barn resonerar kring (beskriv frågan eller frågorna som är relevanta att diskutera med barn).

Barnkonventionen säger att barns åsikter kan inhämtas direkt från barn (enkäter, intervjuer, workshops etc.) eller företrädare för barn (vårdnadshavare för de yngsta barnen, referensgrupper, elevråd, m.fl.).

Om barns åsikter redan finns inhämtade – och bedöms aktuella för det ärendet handlar om – kan dessa användas och i så fall behövs ingen ny informationsinhämtning. Börja med att se om det finns relevanta åsikter att inhämta från något av de [kunskapsunderlag](#) som redan har inhämtat barns åsikter.

Om dessa dokument inte redovisar relevanta åsikter från barn i det som ärendet handlar om behövs en ny inhämtning av barnets/barnens åsikter göras för att komplettera den fördjupade prövningen av barnets bästa.

En utgångspunkt kan vara att inhämta barns åsikter enligt följande:

- Vilka erfarenheter har barn/vårdnadshavare idag av det som ärendet handlar om?
- Vilka rekommendationer för framtiden har barn/vårdnadshavare kring det ärendet handlar om?

Vilka barn har vi involverat/vilka barn har vi inte involverat? Hur har de varit delaktiga?

Om de inte har varit delaktiga, förklara varför!

Här skriver vi på vilket sätt vi har tagit del av barnens åsikter kring ärendet. Genom att beskriva hur vi har inhämtat åsikter och vilka som har varit tillfrågade blir det tydligt hur representativa åsikterna är för målgruppen. Finns det t.ex. grupper av barn som inte har fått komma till tals och vad kan det få för effekter?

Om vi inte har efterfrågat barnens åsikter: Eftersom barn har rätt att göra sin röst hörd i alla frågor som berör dem, och vi har en skyldighet att efterfråga deras åsikter på ett sätt som är relevant för dem, måste vi även beskriva på vilka grunder vi inte har gjort barnen delaktiga.

Förslag på formuleringar:

Vi har inhämtat barnens åsikter utifrån (välj rätt nivå: forskning, nationella kartläggningar, rapporter, tidigare egna undersökningar, alternativt beskriv hur ni gjort barn delaktiga i processen).

Vi har endast fått åsikter från (beskriv avgränsningar, t.ex. barn i en viss kommun, skola, workshop, ålder, kön, underlag som endast lyft viss del av det vi önskar få information om). Önskvärt hade varit att även ha inkluderat åsikter från (beskriv vilka barns perspektiv som varit önskvärda att ha med).

Barnen var delaktiga genom (beskriv hur barnen har varit delaktiga, t.ex. enkät, workshop, intervjuer alternativt genom tidigare inhämtning av åsikter från annan aktör).

Om vi inte har efterfrågat barnens åsikter: *Vi har inte haft möjlighet att göra barnet/barn delaktiga på grund av (beskriv orsak). För att ändå få en uppfattning om barnets åsikter har information inhämtats genom (beskriv om vi använt statistik, vuxnas åsikter eller annat).*

Vilka för ärendet relevanta åsikter har berörda barn lyft fram?

Här redovisar vi vilka åsikter som barn har lyft fram. Det är en redovisning utan slutsatser från vår sida. Här bedömer vi även barns åsikter i relation till deras ålder och mognad, sam i relation till vad ärendet handlar om, ifall det är relevant.

Förslag på formuleringar:

Barnen beskriver (redovisa vilka åsikter som barnen har lyft fram, utan slutsatser från vår sida).

Utifrån barnens ålder och mognad i relation till ärendets innehåll görs bedömningen att (välj ett alternativ)

a) barnens åsikter har beaktats i ärendet: (beskriv hur åsikterna förhåller sig till ärendet)

b) barnens åsikter delvis har beaktats i ärendet: (beskriv hur åsikterna delvis har beaktats och vilka åsikter som inte har beaktats i ärendet).

c) barnens åsikter inte har beaktats i ärendet: (beskriv orsak).

6 Andra rättigheter som berörs

Andra rättigheter som berörs av ärendet:

- Rätt till bästa uppnåeliga hälsa, likvärdig tillgång till hälso- och sjukvård (artikel 23, 24 och 39)
- Rätt till en trygg och säker uppväxt, skydd mot alla former av vanvård, försummelse, våld och övergrepp (art. 19, 32–40)
- Rätt till utbildning (artikel 23, 28 och 29)
- Rätt till social trygghet och skälig levnadsstandard (artikel 23, 26 och 27)
- Rätt till vila, lek, kultur och fritid (artikel 23 och 31)
- Rätt till information och demokratiska rättigheter (artikel 12, 13, 14, 15, 16, 17 och 23)
- Rättigheter som rör föräldraskap och omhändertagande (artikel 5, 7, 9, 18, 20, 21 och 25)
- Rättigheter kopplade till fungerande samhällsservice, samhällsplanering samt inom- och utomhusmiljö (art.12, 23, 24, 26, 27, 31 m.fl.)
- Rättigheter för barn från minoritetsgrupper, barn på flykt samt barn i asylprocessen (artikel 7, 8, 9, 10, 20, 22, 23 och 30)

Beskriv hur dessa rättigheter berör ärendet:

Identifieringen av andra rättigheter som berörs i ärendet är den samma för alla barnrättsbaserade beslutsunderlag. Här kan det vara en fördel att läsa igenom kortfattat stödmaterial som beskriver [Barnrättsperspektiv inom Region Kronobergs olika verksamheter](#).

Här bedömer vi om det finns andra rättigheter i barnkonventionen som är relevanta för ärendet. Kryssa i de rättigheter som berörs. Skriv en kort summering som visar på vad vi uppfattar vara barnets rättigheter i ärendet som vi ska respektera, skydda och säkerställa.

7 Avslutande slutsatser och rekommendationer

Slutsatser och rekommendationer
Vilka negativa konsekvenser kan ärendet få för barn?
Vilka positiva konsekvenser kan ärendet få för barn?
Beskriv vad som sammanfattningsvis är barnets bästa i relation till ärendet.

Här beskrivs vilka negativa och positiva konsekvenser ärendet förväntas få för barnet/barnen eller vissa barn. Det kan vara en fördel att återknyta till fältet kring förbud mot diskriminering (artikel 2) och bedöma om det finns konsekvenser för vissa barn, t.ex. på grund av ålder, kön, funktionsnedsättning, sexuell läggning, könsidentitet/könsuttryck, religion, etnicitet, bostadsort eller socioekonomisk bakgrund.

I en prövning av barnets bästa summerar vi barnets bästa baserat på analysen av alla fält i blanketten. Här skriver vi övriga kommentarer som är relevanta i ärendet. Notera att det helst inte ska in ny information här, utan snarare en summerande slutsats eller rekommendation som knyter samman resonemanget från analyserna ovan.

Vi kan använda detta fält för att klargöra vad i ärendet som är:

- förenligt med barnkonventionen
- vad som bör justeras för att bättre stämma överens med barnets rättigheter
- vad som inte är relevant att bedöma ur ett barnrättsperspektiv.

Om det finns olika alternativ i ärendet att ta ställning till kan vi använda detta fält för att argumentera utifrån ett barnrättsperspektiv:

- Om alla alternativ anses förenliga med barnets bästa kan vi förklara detta och om det är relevant även analysera alternativens olika styrkor och förbättringsområden ur ett barnrättsperspektiv.
- Om ett alternativ verkar vara mer lämpligt ur ett barnrättsperspektiv samt vad som behövs för att de andra alternativen ska bli mer barnrättsbaserade.
- Om något alternativ förefaller direkt olämpligt ur ett barnrättsperspektiv kan vi här lyfta fram argument för denna slutsats, samt vad som eventuellt skulle behöva justeras för att alternativet bättre ska leva upp till kraven på barnets rättigheter.

För att förtydliga den barnrättsliga slutsatsen av analysen kan denna del exempelvis avslutas med något av följande alternativ, anpassat utifrån innehållet i analysen:

Avslutningsvis är en sammanfattande bedömning att ärendet innebär ...

- ...att barnets rättigheter tillgodoses.*
- ... att barnets rättigheter till viss del tillgodoses.*
- ... att barnets rättigheter inte tillgodoses.*

8 För mer information

[Region Kronobergs sidor för barnets rättigheter](#)

För utbildning, handledning och praktiskt stöd, kontakta:

Susann Swärd

Människorätts- och barnrättsstrateg

susann.sward@kronoberg.se

0709 – 844 558

9 Fördjupningsmaterial

Region Kronobergs material: <https://www.regionkronoberg.se/vardgivare/arbetsomraden-processer/manskliga-rattigheter-och-barnets-rattigheter/barnets-rattigheter/#tab-44233>

Region Skånes prövning av barnets bästa och Covid-19:

<https://www.regiongavleborg.se/globalassets/samverkanswebben/utveckling-samverkan/barnratt/bka-covid-region-skane-provning-barnets-basta.pdf>

Västragötalandsregionens barnkonsekvensanalys kring digitala möten: https://alfresco-offentlig.vgregion.se/alfresco/service/vgr/storage/node/content/workspace/SpacesStore/82f9f756-0d83-4b6b-8b63-b33476b67b26/Pr%C3%B6vning%20och%20analys%20barnets%20b%C3%A4sta_digitala%20v%C3%A5rdm%C3%B6ten%20VGR.pdf?a=false&guest=true

https://alfresco-offentlig.vgregion.se/alfresco/service/vgr/storage/node/content/workspace/SpacesStore/82f9f756-0d83-4b6b-8b63-b33476b67b26/Pr%C3%B6vning%20och%20analys%20barnets%20b%C3%A4sta_digitala%20v%C3%A5rdm%C3%B6ten%20VGR.pdf?a=false&guest=true

SKR och Halmstads material utifrån en barnkonsekvensanalys av skolbarn och Covid-19:

<https://skr.se/skr/demokratiledningstyrning/manskligarattigheterjamlikhet/barnetsrattigheter/barnkonsekvensanalys.878.html>

Barnombudsmannens material: <https://www.barnombudsmannen.se/stod-och-verktyg/beaktande-av-barnets-basta/>

Barns medverkan i Socialstyrelsens arbete: <https://www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint-dokument/artikelkatalog/ovrigt/2020-6-6858.pdf>

Länsstyrelsens material:

<https://www.lansstyrelsen.se/download/18.2b1344c417a75f02ce042ab3/1632139682563/Kunskaps-%20och%20metodst%C3%B6d%20f%C3%B6r%20pr%C3%B6vning%20av%20barnets%20b%C3%A4sta.pdf>